

Yeni anayasa önerisi ve kentler üzerine

Altılı masanın yeni anayasa taslağında uzlaşmacı kültürün yaratabileceği kazanımlara ve düş kırıklıklarına bolca rastlayabiliyoruz.

Akın Ataüz

10/12/2022

aatauz@yahoo.com

“**Altılı Masa**” gibi ilginç bir ismi var en güçlü muhalefet ittifakının. İttifak, (belki bazı temel kabuller ve değerler bakımından benzer ama) birbirinden oldukça farklı görüşlere/ vizyonlara ve programlara sahip olan siyasi partiler arasında kurulmuş olmasıyla daha da ilginç hale geliyor.

Bu konu, yani farklılıkların bir beraberlik kurması ve birlikte bir ortak anlayış ve ürün/ politik bir öneri geliştirmiş olmaları üzerinde durmayı hak ediyor. Bunu yani, farklı olan görüşler ve politik/ pratik veya ilkeler saklı kalmakla birlikte demokratik kurallar çerçevesinde geliştirilen tartışmalarla ortak noktaların bulunmasını sağlayan, (belki karşıtlıkları da gören ve değerlendiren ama) farklılıkların uygulamasını başka bir politik dengenin kurulmasına kadar erteleyen yaklaşımı not etmemiz gerekiyor.

Uzlaşma kültürü: Orta yolcu, barışçıl...

Bunu kısaca “uzlaşma kültürü” olarak adlandırabiliriz ve olumlu ve olumsuz yönlerine, kazandırdıklarına ve kaybettirdiklerine kısaca göz atmayı gerektiren bir durum olarak görebiliriz. Uzlaşma, adından da anlaşılacağı gibi devrimci değil ve orta yolcu. Radikal dönüşümleri değil, pek çok farklı değer, görüş ve politik tutumdan oluşan toplumun

barışçıl bir biçimde (karşılıklı vaz geçmelere dayanarak) ortaklaşılan kararlar üzerinden ilerleyebilmesini tanımlıyor. Devrimci ve hızlı dönüşüm beklentilerine göre düş kırıcı bir yaklaşım.

Diğer yandan barışçı ve güven verici; karşımızdakinin empati yeteneği olduğunu bilen ve buna göre gerilim azaltıcı bir ruh hali ile konuşabileceğimizi ve birbirimizi dinleyeceğimizi, tartışma yapabileceğimizi baştan değerlendirerek, düşüncelerimizi açıklamaya olanak veren bir ortam. Konuşmaya ve tartışmaya, kavgacı ve şiddet içeren yöntemlere çok yakın bir yerden başlamamış oluyoruz... Bu, **Türkiye** gibi (sağda da solda da) çok ileri derecede radikalize olmuş inançlar, değerlendirmeler ve sabitleşmiş fikirler ortamında az rastlanan bir şey. Ama bu durumda, yenilikçi ve beklenmedik derecede yaratıcı ve toptan çözüm sağlayan yerlere varma beklentisi de, hiç olmayan bir tempoya razı olmuş oluyoruz.

Altılı masanın yeni anayasa önerisinin ilk düşündürdükleri bunlar ve bu uzlaşmacı kültürün yaratabileceği kazanımlara ve düş kırıklıklarına bu taslakta bolca rastlayabiliyoruz.

Taslağa yaklaşımda iki yol izleyebiliriz: Önerilere bakarak, onların sorunları çözme gücüne ve özelliğine dair eleştiriler geliştirmek ve bu taslakta olması gerektiğini düşündüğümüz halde hiç olmayan veya çok yetersiz/ önemsenmeden ele alınmış öneriler (ya da önerilmeyenler) üzerinde tartışmak...

Taslakta kentlere yaklaşım

Taslağa kentler açısından bakacağımıza göre, hemen hemen söyleyebileceğimiz her şey ikinci kategoriye giriyor. Ancak taslaktaki bazı özellikler veya somut öneriler, kentsel

yaşamın niteliklerini dolaylı yoldan veya örtük biçimde etkileyebilecek hatta biçimlendirebilecek olgular olabilir. Önce bunlardan başlayalım.

Bir ülke, hatta **Birleşmiş Milletler Topluluğu** kadar karmaşık ve çok katmanlı olabilen kentlerde, toplumsal yaşam veya kamusal alandaki işleyişi buralardaki sorunları ve ortak geleceğin sorunlara göre düzenlememesiyle ilgili konuları nasıl ele alacağız? Bu tam olarak, kentsel demokrasinin nasıl kurulabileceği/ kurulması ile ilgili öncüller/ varsayımlar veya ortaklaştırılmış kabullerle ilgili bir soru...

En azından program önerileri bakımından farklı olan altı politik partinin, anayasa gibi toplumsal yaşamın en ortak sözleşme önerisini birlikte geliştirmiş olması kentlerin çoğul ortamında ortak görüşler, öneriler, politikalar oluşturulabilmek bakımından umut verici bir örnek oluşturuyor. Ancak henüz bir yöntemi değil, çoğul çıkarlar ortamında geleceğin birlikte tasarlanması yaklaşımını bir model olarak düşünebiliriz.

Ülkesel ölçekte anayasa gibi çok üst düzey ilke ve kuralların belirlenmesinde ortak kararlara demokratik tartışmalarla ulaşabiliyorsak çok karmaşık bir ortam olan kentlerde de ortak sorunlar üzerinde tartışabilir ve çatışan/ çelişen çıkarlar ve görüşler ortamında, herkesin onaylayabileceği ortak çözüm önerileri geliştirebiliriz.

İklim değişikliğinin hepimizi (belki aynı biçimde ve eşit oranda değil ama bir biçimde) etkileyeceği bir geleceğin eşiğinde kentsel yaşamı ve kentsel kullanışların/ enerjinin/ kaynakların ve finansmanın bu geleceğe yönelik olarak düzenlenişi üzerine, mutlaka tartışmamız gerekiyor. Ekolojik geleceğimiz için kent toplumu olarak çevremize kaynaklarımıza sahip çıkabilmeye ve kirlletmenin azaltılmasına/ önlenmesine dair neler öneriyoruz, ne yapabiliriz? Bu çok zor bir soru. Ama yanıtının en azından olanaksız olmadığını düşünebiliriz. Yanıtın sadece merkezi yönetim/ devlet veya yerel yönetim türü kamusal kurumlaşmalardan değil sivil toplumun kendisinden, kentli yurttaşlardan ve onların örgütlü/ örgütsüz düşünce/ öneri ve eylemlerinden gelebileceği bir demokratik ortamı kurmak için “Altılı Masa” yaklaşımı esin verici olabilir.

Göz ardı edilenler...

İkinci bölüme gelince, yani taslakta olmayan şeylerden bahsetmek belki bir bakıma haksızlık olabilir. Bu farklı partiler şimdilik bu kadarında ortaklaşabilmişler ve bunu açıklıyorlar. Ama açıklamadıklarını da önemsiyorsak bu konularda, biz kentliler kentin sivil örgütleri ve hemşerileri olarak, daha ileri ve geniş düşünceler geliştirebiliriz. Bizler de bu açıktaki bırakılmış konularda kendi kentimize uygun taslaklar geliştirebiliriz.

Tartışma gereksinimi olan konular için, şimdilik bir “ihtiyaç listesi” önerebiliriz:

- *Kentlerin geleceğini nasıl öngöreceğiz ve nasıl planlayacağız? “Planlama” gibi teknik bir konuda, teknik olmayan ama sorunları deneyimleyen yurttaşlar olarak profesyonel kadrolarla birlikte nasıl çalışacağız ve ortak bir kent geleceği düşleyebileceğiz? Siviller ve kamusal otoriteler bu tür bir demokratik beraberliği nasıl bir model çerçevesinde düşleyebilir?*
- İklim değişikliği ile ilgili yeni bir programı (eğer varsa öneriyi) nasıl tartışacağız ve uygulama araçları geliştireceğiz, uygulamaları nasıl denetleyeceğiz ve düzeltereceğiz? Kaynakları/ enerjiyi ve tüketim tarzını nasıl seçeceğiz/ kullanacağız ve gerekiyorsa bunları azaltmak veya türel olarak değiştirebilmek, bazı alışkanlıklardan vaz geçebilmek doğrultusundaki (çok uzun bir zaman gerektirebilecek sabırlı) tartışmaları nasıl yapacağız?
- *Taslak, yerel yönetimlerin merkezi yönetimin baskısı ve saldırısından kurtulabilmesi için kayyımların ve devletin müdahalelerini bir miktar önlemeyi öngörüyor. Ama daha geniş bir yerel özerkliği ve aşağıdan yukarı doğru kurulacak, başta toplumsal cinsiyet olmak üzere eşitliklere dayalı katılımcı bir demokrasiyi nasıl var edeceğiz?*
- Konut/ barınma haklarını nasıl ele alacağız ve özellikle kentin yoksulları/ kiracılar için konut sorununda, yerel yönetimlerin/ kamusal otoritelerin davranışının nitelikleri ve öncelikleri hakkında neler önerebiliriz?
- *Ulaşım ve ulaşımın yarattığı sorunlar ve kirlenmeler bakımından türel dağılımda, yayalıkta ve bisikletlilikte geleceğe yönelik düşüncelerimiz neler? Burada, sivil yurttaşlar arasında otomobil sahipleriyle konuşmalar nasıl olacak ve kamusal ulaşımın tercih edilebilir olması için yasakçı olmayan önerileri nasıl geliştireceğiz?*
- Parklar, spor tesisleri, kentin boş/yeşil alanları, çocuklar ve yaşlılar/ engelliler ve ayrımcılığa uğrayanlar, her düzeydeki okullar ve sağlık kuruluşları bakımından kentsel mekanın nasıl örgütlenmesini ve biçimlenmesini istiyoruz?
- *Kentin tarihsel dokusunu, yakın ve uzak belleğimize ait mekanları ve yapıları nasıl savunacağız? Kentin kimliğini ve onun kültürel ve sanatsal eylemliliklerle geliştirilmesini nasıl koruyacağız?*

Bunlar basit birer anket sorusu olamayacak kadar kapsamlı ve karmaşık sorun alanları...

*

Bu hafta da rant konusundaki tartışmayı atlamak ve güncel bir gelişmeye değinmek zorunda kaldık; ama gelecek hafta sanırım “rant” olgusu/ kavramı çevresindeki düşüncelere/ önerilere devam edebiliriz.

Akin Atauz